

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙΜΕΛΗΤΡΙΩΝ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

Ο ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ *Έρευνα και Εφαρμογές στη Μουσική Ψυχολογία* ξεκίνησε την πορεία του μέσα από μια σειρά άτυπων συζητήσεων των επιμελητριών με θέμα το αντικείμενο της Μουσικής Ψυχολογίας στην Ελλάδα. Από τις συζητήσεις αυτές προέκυψαν οι παρακάτω τρεις παραδοχές:

Πρώτον, ότι αν και το αντικείμενο της Μουσικής Ψυχολογίας αποτελεί διεθνώς ένα ανεπτυγμένο επιστημονικό πεδίο έρευνας και μελέτης, η σχετική επιστημονική βιβλιογραφία στην ελληνική γλώσσα είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.

Δεύτερον, ότι η διδασκαλία θεμάτων Μουσικής Ψυχολογίας, αν και περιλαμβάνεται εδώ και χρόνια στα προγράμματα σπουδών των μουσικών τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, παρουσιάζει τις δικές της σημαντικές προκλήσεις σε θέματα ορολογίας και πρόσβασης στην έρευνα του πεδίου, όσο η σχετική επιστημονική βιβλιογραφία στην ελληνική γλώσσα παραμένει ελλιπής.

Τρίτον, ότι αν και οι Έλληνες ερευνητές και συγγραφείς που μελετούν θέματα Μουσικής Ψυχολογίας -συνχά προερχόμενοι και από άλλα πεδία όπως η Μουσικολογία, οι Γνωσιακές Επιστήμες, η Ακουστική, η Ψυχοακουστική, η Μουσική Τεχνολογία, η Γλωσσολογία, οι Νευροεπιστήμες, η Φιλοσοφία της Μουσικής, η Μουσική Παιδαγωγική ή η Μουσικοθεραπεία- έχουν αναπτύξει σημαντικές ερευνητικές μελέτες, συνεργασίες και πορείες σε διεθνές επίπεδο, εργάζονται χωρίς η δουλειά τους να γίνεται γνωστή σε ένα ευρύτερο ελληνόφωνο κοινό.

Σχετικά με την τελευταία παρατήρηση, είναι σκόπιμο να επισημανθούν δύο σημαντικές επιστημονικές συναντήσεις με αντικείμενο τη Μουσική Ψυχολογία που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα και έδωσαν τη δυνατότητα σε Έλληνες ερευνητές, σπουδαστές και ενδιαφερόμενους να γνωρίσουν από κοντά ξένους και Έλληνες μελετητές του πεδίου, να συνδιαλαγούν μαζί τους, να μνηθούν στα αντικείμενα με τα οποία δύναται να καταπιαστεί ο ερευνητής στο πεδίο της Μουσικής Ψυχολογίας και να αποτελέσουν την αφορμή για την πραγματοποίηση ερευνητικών συνεργασιών, που προέκυψαν στην πορεία, με κάποιες από αυτές να δημοσιεύονται και στον παρόντα τόμο.

Η πρώτη συνάντηση ήταν η *12th International Conference on Music Perception and Cognition* (ICMPC) και η *8th Triennial Conference of the European Society for the Cognitive Sciences of Music* (ESCOM), που πραγματοποιήθηκαν μαζί στις 23-28 Ιουλίου του 2012 στη Θεσσαλονίκη, υπό τη συνδιοργάνωση του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και της Ευρωπαϊκής Εταιρείας για τις Γνωσιακές Επιστήμες της Μουσικής (European Society for the Cognitive Sciences of Music, ESCOM).

Η δεύτερη ήταν η διημερίδα με τίτλο *Μουσική και Γλώσσα* (από την πλευρά των Γνωσιακών Επιστημών) που πραγματοποιήθηκε στις 3-4 Οκτωβρίου του 2019 στη Μουσική Βιβλιοθήκη Λίλιαν Βουδούρη, στην Αθήνα. Η διημερίδα οργανώθηκε από το *Εργαστήριο Μουσικής, Γνωσιακών Επιστημών και Κοινότητας* και το *Εργαστήριο Νευρογλωσσολογίας και Ψυχολογολογίας* του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με προσκεκλημένους ομιλητές τον Martin Rohrmeier (École Polytechnique Fédéral de Lausanne) και τον Peter Nelson (University of Edinburgh).

Οι παραπάνω παρατηρήσεις μάς οδήγησαν στο να προβούμε σε αυτό το φιλόδοξο εγχείρημα της δημιουργίας στην ελληνική γλώσσα ενός συλλογικού τόμου με θέματα Μουσικής Ψυχολογίας. Στόχοι του εγχειρήματος αυτού είναι αφενός να γίνει προσβάσιμη στους ελληνόφωνους αναγνώστες η πολυφωνία και πολυμορφία της έρευνας που χαρακτηρίζει το επιστημονικό πεδίο της Μουσικής Ψυχολογίας, και, αφετέρου, να αναδειχθεί και να παρουσιαστεί το έργο μάχιμων Ελλήνων ερευνητών και μελετητών του χώρου που εργάζονται και δημιουργούν στην Ελλάδα και σε χώρες του εξωτερικού. Τέλος, ένας επίσης στόχος μας ήταν ο τόμος αυτός να αποτελέσει την αφορμή για να συζητηθούν θέματα ορολογίας του πεδίου στην ελληνική γλώσσα.

Λίγα λόγια για το επιστημονικό πεδίο της Μουσικής Ψυχολογίας

Η Μουσική Ψυχολογία αποτελεί ένα πολυδιάστατο διεπιστημονικό πεδίο που μελετά τον τρόπο με τον οποίο η μουσική επηρεάζει και διαμορφώνει τον νου και τη συμπεριφορά των ανθρώπων αλλά και άλλων έμβιων όντων. Εξετάζει μια ευρεία ποικιλία ζητημάτων συμπεριλαμβανομένων: (α) τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η μουσική από τον νου και τον εγκέφαλο, (β) τον τρόπο με τον οποίο η μουσική επιδρά στις συναισθηματικές καταστάσεις και στις γνωστικές λειτουργίες όπως η μνήμη, η προσοχή, η αντίληψη, η σκέψη/λύση προβλημάτων και η γλώσσα, (γ) τον τρόπο με τον οποίο η μουσική σχετίζεται με θέματα ψυχικής υγείας, ευζωίας και κοινωνικής συνοχής. Τέλος, η μελέτη της μουσικής, υπό το πρίσμα της Ψυχολογίας, μπορεί να αναδείξει (και να αποδείξει) την ύπαρξη εσωτερικών δομικών σχέσεων οι οποίες δεν θα ήταν προφανείς μέσα μόνο από τη μουσικολογική προοπτική.

Προκειμένου να κατανοηθεί η πλούσια και πολυδιάστατη εμπειρία της Μουσικής, το πεδίο συνδυάζει ερευνητικές προσεγγίσεις από τον χώρο της Ψυχολογίας, όπως το πείραμα, συμπεριφορικές μεθόδους ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης και νευροαπεικονιστικές μεθόδους, αλλά και μεθόδους που σχετίζονται με τη Μουσική Ανάλυση και τη Μουσική Θεωρία. Έτσι, η Μουσική Ψυχολογία συνδέεται με πολλά πεδία της Ψυχολογίας -όπως τη Γνωσιακή (ή Γνωστική) Ψυχολογία, την Αναπτυξιακή Ψυχολογία, την Κοινωνική Ψυχολογία και την Κλινική Ψυχολογία- με τις Νευροεπιστήμες, με την Αισθητική και, παράλληλα, συνδέεται άμεσα με τον ευρύτερο χώρο της Συστηματικής Μουσικολογίας.

Παρόλο που η έρευνα στη Μουσική Ψυχολογία χρησιμοποιεί ερευνητικές μεθόδους και εργαλεία κυρίως από τον χώρο της Ψυχολογίας, η προσφορά της Μουσικής Ψυχολογίας είναι σημαντική στο ευρύτερο πεδίο της Μουσικολογίας. Αυτό συμβαίνει γιατί οι μελέτες της εμπλουτίζουν τη γνώση μας όχι μόνο για το πώς η μουσική επηρεάζει τον άνθρωπο, αλλά και τη γνώση μας για την ίδια τη φύση της μουσικής, τη φύση της μουσικής θεωρίας και της μουσικής ανάλυσης. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντική η γνώση και εξοικείωση και με τα δύο πεδία για την πληρέστερη αντιμετώπιση θεμάτων Μουσικής Ψυχολογίας. Δυστυχώς, είναι αρκετές οι φορές που πειράματα και μελέτες στο πεδίο της Μουσικής Ψυχολογίας ενώ είναι μεθοδολογικά σωστά, υπολείπονται υποθέσεων σχετικών με τη Μουσική Θεωρία και τη Μουσική Ανάλυση. Μπορεί η Μουσική Ψυχολογία να είναι ένας διεπιστημονικός κλάδος, όμως δεν σημαίνει απαραίτητα ότι λείπουν οι διαφορές στην ορολογία και την κοινή βάση ανάμεσα στους ερευνητές.

Η σημασία του αντικειμένου της Μουσικής Ψυχολογίας

Για τον μουσικό και τον μουσικολόγο η Μουσική Ψυχολογία αποτελεί ένα σημαντικό αντικείμενο μελέτης παρέχοντας βαθύτερη κατανόηση των ανθρώπινων μουσικών εμπειριών και αντιδράσεων στη μουσική, αλλά και παρέχοντας εξηγήσεις για την ίδια την υφή και τη δομή της μουσικής. Μέσω της μελέτης θεμάτων Μουσικής Ψυχολογίας οι ενδιαφερόμενοι μουσικολόγοι, μουσικοί και σπουδαστές μπορούν να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους και να εμπλουτίσουν την αναλυτική τους σκέψη, αποκτώντας έτσι μια πιο πλούσια και πολυδιάστατη κατανόηση της Τέχνης και της Επιστήμης της Μουσικής, γενικότερα.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί και η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος. Η μουσική αποτελεί ένα αντικείμενο επιστημονικού ενδιαφέροντος και για τους ερευνητές της Ψυχολογίας και των Γνωσιακών Επιστημών γενικότερα. Αυτό συμβαίνει γιατί η μουσική είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής και της εμπειρίας του ανθρώπου. Έτσι, οι ψυχολόγοι και οι γνωσιακοί επιστήμονες, που μέχρι τώρα εστίαζαν στη φυσική γλώσσα προκειμένου να κατανοήσουν τον ανθρώπινο νου και τον εγκέφαλο, στρέφονται όλο και περισσότερο στη μελέτη της μουσικής ως ένα μοναδικό γνωστικό σύστημα του ανθρώπινου είδους.

Η δομή του Τόμου

Ο Τόμος απαρτίζεται από δέκα μέρη και είκοσι επτά κεφάλαια που μαρτυρούν την ποικιλομορφία του πεδίου αλλά και τη δική μας προσπάθεια να συστηματοποιήσουμε για τους ελληνόφωνους αναγνώστες και αναγνώστριες τα αντικείμενα με τα οποία ασχολείται η έρευνα στο πεδίο της Μουσικής Ψυχολογίας. Μέσα από την ποικιλία των θεμάτων και τις διαφορετικές προσεγγίσεις των κεφαλαίων του Τόμου εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο η μουσική σχετίζεται με την ανθρώπινη νόηση, επηρεάζει την ανθρώπινη συμπεριφορά, σχετίζεται με την έκφραση και αποτίμηση των συναισθημάτων, ορίζει και αναπτύσσει τις κοινωνικές σχέσεις και αλληλεπιδράσεις και συνδέεται με τον ανθρώπινο εγκέφαλο και το νευρικό σύστημα.

Μέρος Α: Ιστορικά στοιχεία – Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Το Μέρος Α' περιλαμβάνει κεφάλαια που εισάγουν τους αναγνώστες σε βασικά θέματα ιστορίας και μεθοδολογικών προσεγγίσεων του πεδίου. Στο 1ο κεφάλαιο (Δ. Κόνιαρη) συντελείται μια συνοπτική αναφορά σε σημαντικούς σταθμούς της μελέτης των μουσικών φαινομένων από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Το 2ο κεφάλαιο (Κ. Δρακουλάκη & Ι. Ζιώγα) παρουσιάζει τις κύριες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ερευνητικά εργαλεία του πεδίου της Μουσικής Ψυχολογίας. Το 3ο κεφάλαιο (Μ. Παπαδόγιαννη-Κουραντή, Α. Ανδρεοπούλου & Χ. Αναγνωστοπούλου) προσφέρει μια σύντομη μεθοδολογικών προσεγγίσεων ποσοτικής αξιολόγησης ατομικών μουσικών ικανοτήτων που έχουν δημιουργηθεί από το 1980 και ύστερα.

Μέρος Β: Ακουστική αντίληψη και αντίληψη των μουσικών γνωρισμάτων του ήχου

Το Μέρος Β' περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια που μελετούν θέματα ακουστικής και μουσικής αντίληψης. Στο 4ο κεφάλαιο (Α. Ανδρεοπούλου) παρουσιάζονται βασικές αρχές του ακουστικού συστήματος και της λειτουργίας της ακοής. Στο 5ο κεφάλαιο (Α. Ζαχαράκης) γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση των σημασιολογικών διαστάσεων του μουσικού ηχοχρώματος. Στο 6ο κεφάλαιο (Δ. Κόνιαρη, Κ. Δρακουλάκη & Χ. Αναγνωστοπούλου) παρουσιάζονται βασικές γνωστικές λειτουργίες κατά τη μουσική ακρόαση, ενώ στο 7ο κεφάλαιο (Μ. Βρακά) προσεγγίζεται η απόλυτη ακοή ως παράδειγμα μελέτης της επίδρασης του πολιτισμικού περιβάλλοντος στις μουσικές δεξιότητες.

Μέρος Γ: Μουσική και γλώσσα

Στο 8ο και στο 9ο κεφάλαιο του Μέρους Γ' γίνονται συγκεκριμένες αναφορές στην αλληλεπίδραση των θεωρητικών και εμπειρικών ερευνών για τη σχέση μεταξύ μουσικής και γλώσσας (Κ. Δρακουλάκη) αλλά και στην επηρεασμένη από τη γλωσσολογία *Γενετική Θεωρία της Τονικής Μουσικής* με πρωτότυπη ανάλυση μουσικού έργου (Κ. Τσούγκρας).

Μέρος Δ: Μουσική και συναίσθημα

Η μουσική και το συναίσθημα είναι το αντικείμενο των τεσσάρων κεφαλαίων του Μέρους Δ'. Στο 10ο κεφάλαιο (Ε. Γκουγκουστάμου, Κ. Γιαννός, Γ. Αθανασόπουλος & Α. Καμπουρόπουλος) πραγματοποιείται σύντομη εισαγωγή στις βασικές θεωρίες για τη σχέση μουσικής και συναισθημάτων και παρουσιάζεται μια εμπειρική μελέτη για τη διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στον τρόπο εναρμόνισης μιας μελωδίας και την έκφραση και αντίληψη των συναισθημάτων από τους ακροατές. Το 11ο κεφάλαιο (Γ. Αθανασόπουλος, J. C. Osampo & Q. Ye) συζητά θέματα διαπολιτισμικότητας στη συναισθηματική αποτίμηση μιας μουσικής και παρουσιάζει εμπειρική μελέτη αξιολόγησης ηχητικών μουσικών και φωνητικών ερεθισμάτων με συμμετέχοντες οι οποίοι προέρχονται από χώρες με δυτικό και μη-δυτικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Το 12ο κεφάλαιο (Μ. Κοκκίδου) αφορά βασικές θεωρίες που μελετούν το πώς η μουσική μάς συγκινεί και πώς αναδύονται οι εσωτερικές συναισθηματικές καταστάσεις υπό την επίδραση των νοημάτων των μουσικών ήχων. Το 13ο κεφάλαιο (Γ. Κωστελέτος) επιχειρεί μια παρουσίαση θεωριών, ερευνητικών ευρημάτων και βιοηθικών προβληματισμών που χαρακτηρίζουν τη σχέση της μουσικής με το συναίσθημα.

Μέρος Ε: Μουσική επιτέλεση

Το Μέρος Ε' είναι αφιερωμένο σε θέματα ψυχολογίας της μουσικής επιτέλεσης. Αποτελείται από το 14ο κεφάλαιο (Ι. Παπαγεώργη) το οποίο πραγματεύεται το άγχος της μουσικής εκτέλεσης. Στο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια συζήτηση του ορισμού του άγχους μουσικής εκτέλεσης, παρουσιάζονται θεωρίες που το ερμηνεύουν, σχολιάζονται οι ερευνητικές μεθοδολογίες που έχουν χρησιμοποιηθεί στις σχετικές έρευνες και αναλύονται οι ελλπτώσεις του άγχους στην ποιότητα της μουσικής εκτέλεσης, καθώς και πρακτικές και στρατηγικές για την αντιμετώπισή του.

Μέρος Στ: Η μουσική στην καθημερινή ζωή

Το Μέρος Στ' συγκεντρώνει μελέτες που αφορούν τη σχέση της μουσικής με την καθημερινότητα. Στο 15ο κεφάλαιο (Ι. Φιλιππίδη) παρουσιάζεται και αναλύεται το φαινόμενο της εμπειρίας της εσωτερικής μουσικής ακρόασης χωρίς εξωτερικό ερέθισμα, δηλαδή της εμπειρίας του να φαντάζεται κάποιος μουσική είτε από μνήμης είτε μέσω της διαδικασίας της μουσικής σύνθεσης. Το 16ο κεφάλαιο (Ν. Πολυτίμου) μελετά την εμπειρία της μουσικής αλληλεπίδρασης, αναλύει τη δυναμική της μουσικής να υποστηρίζει πτυχές της ανθρώπινης γλωσσικής, γνωστικής και κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης και συζητά τη σημασία της μουσικής έκφρασης και αλληλεπίδρασης ως όχημα για την υποστήριξη της μάθησης και της ολόπλευρης ανάπτυξης του ατόμου στο πλαίσιο της οικογένειας, του σχολείου ή της κοινότητας. Το 17ο κεφάλαιο (Μ. Τσαλίκη & Λ. Στάμου) διαπραγματεύεται τη χρήση της ακούσιας ακρόασης μουσικής, της μουσικής υποβάθρου, κατά την εκτέλεση παράλληλων δραστηριοτήτων, με στόχο τη μελέτη της επίδρασης που μπορεί να έχει στην εκτέλεση των παράλληλων δραστηριοτήτων. Το 18ο κεφάλαιο (Α. Τριανταφυλλάκη) συγκεντρώνει και αναλύει έρευνες που έχουν δημοσιευθεί την τελευταία εικοσαετία στο περιοδικό *Psychology of Music* και μελετούν υπό το πρίσμα της Μουσικής Ψυχολογίας το θέμα των Μουσικών Ταυτοτήτων. Το 19ο κεφάλαιο (Δ. Οικονόμου & Γ. Παπαδέλης) εξετάζει τις βασικές ιδιαιτερότητες και περιορισμούς που διέπουν την ακρόαση μουσικής από άτομα με κοχλιακό εμφύτευμα. Παρουσιάζει ένα σύστημα κανόνων και πρακτικών για τη σύνθεση μουσικής που θα μπορούσε να είναι κατάλληλο για την προαγωγή της αισθητικής εμπειρίας σε άτομα με κοχλιακό εμφύτευμα και παρουσιάζει και αναλύει τα δομικά χαρακτηριστικά μιας πρωτότυπης μουσικής σύνθεσης με τα χαρακτηριστικά αυτά.

Μέρος Ζ: Μουσική και εγκέφαλος

Το Μέρος Ζ' αφορά κείμενα που μελετούν τη σχέση μουσικής και εγκεφάλου. Στο 20ό κεφάλαιο (Ε. Παπατζίκης) παρουσιάζονται βασικές αρχές της νευροεπιστημονικής έρευνας του βρεφικού εγκεφάλου σε σχέση με τη μουσική. Στο 21ο κεφάλαιο (Ι. Ζιώγα, P.M.C. Harrison, M.T. Pearce, J. Bhattacharya & C. Di Bernardi Luft) παρουσιάζεται ένα παράδειγμα μελέτης της μουσικής μάθησης και δημιουργικότητας με τη χρήση της τεχνικής της Ηλεκτροεγκεφαλογραφίας. Το 22ο κεφάλαιο (Ε. Παρασκευόπουλος) πραγματεύεται θέματα χρήσης της μουσικής ως τρόπο υποστήριξης της υγιούς γήρανσης του ατόμου και μείωσης των επιδράσεων της άνοιας.

Μέρος Η: Μουσικοθεραπεία - Ψυχανάλυση

Το Μέρος Η' μελετά τη σχέση της μουσικής για θεραπευτικούς σκοπούς και περιλαμβάνει θέματα Μουσικοθεραπείας και Μουσικής και Ψυχανάλυσης. Το 23ο κεφάλαιο (Γ. Τσίρης & Μ. Ακογιούνου) επιχειρεί μια περιγραφή των κοινών τόπων και διαφορών ανάμεσα στα πεδία της Μουσικοθεραπείας και της Μουσικής Ψυχολογίας. Το 24ο κεφάλαιο (Χ. Αδαμοπούλου) εστιάζει στη χρήση των επικοινωνιακών διαστάσεων της μουσικής και της θεωρία της Επικοινωνιακής Μουσικότητας των Malloch και Trevarthen (2009) υπό το πρίσμα της Μουσικοθεραπείας. Το 25ο κεφάλαιο (Ξ. Ντακοβάνου) αναφέρεται στη σχέση της μουσικής με την ψυχανάλυση από τη γέννηση της τελευταίας ως σήμερα, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε κλινικό επίπεδο.

Μέρος Θ: Τεχνολογικές προσεγγίσεις – Μοντελοποίηση

Το Μέρος Θ' αφορά την υπολογιστική μοντελοποίηση θεωριών και διαδικασιών της Μουσικής Ψυχολογίας. Στο 26ο κεφάλαιο (Γ. Βελισσαρίδης & Χ. Αναγνωστοπούλου) παρουσιάζονται και συζητούνται βασικές αρχές που διέπουν την υπολογιστική μοντελοποίηση της μουσικής νόησης, δηλαδή την κατασκευή προγραμμάτων για τον υπολογιστή τα οποία ενδεχομένως προσομοιάζουν τον τρόπο που λειτουργεί ο ανθρώπινος νους όταν επεξεργάζεται τη μουσική.

Μέρος Ι: Μουσική Ψυχολογία και Φιλοσοφία

Το τελευταίο μέρος του Τόμου, Μέρος Ι', παρουσιάζει θέματα Μουσικής Ψυχολογίας και Φιλοσοφίας. Στο 27ο κεφάλαιο (Μ. Τσέτσος) εξετάζονται ζητήματα στα οποία η Μουσική Ψυχολογία και η Φιλοσοφία ενισχύουν ή περιορίζουν η μία την άλλη και προσφέρονται από τον συγγραφέα προτάσεις φιλοσοφικής διαχείρισης και επίλυσης συγκεκριμένων διχογνωμιών που προκύπτουν στη συνάντηση του πεδίου της Μουσικής Ψυχολογίας με το πεδίο της Φιλοσοφίας της Μουσικής.

Οι προκλήσεις του τόμου

Στη διάρκεια της προετοιμασίας αυτού του Τόμου, αντιμετωπίσαμε έναν σημαντικό αριθμό προκλήσεων που έπρεπε να διαχειριστούμε. Μερικές από αυτές ήταν:

Η πρόκληση της απόδοσης στα ελληνικά της αγγλόφωνης ορολογίας

Η απόδοση στην Ελληνική γλώσσα της αγγλόφωνης ορολογίας που συναντάται στο πεδίο της Μουσικής Ψυχολογίας αποτελούσε ανέκαθεν πρόκληση και σημείο που έχρηζε επιστημονικό διάλογο. Με σεβασμό ως προς τον τρόπο επιστημονικής απόδοσης συγκεκριμένων όρων, προτεινάμε αλλά δεν επιβάλαμε την ελληνική απόδοση συγκεκριμένης ορολογίας στους συγγραφείς, με την ελπίδα να αποτελέσει ο Τόμος σημείο εκκίνησης διαλόγου στο απαιτητικό αυτό θέμα. Στη βιβλιογραφία, για παράδειγμα, συχνά συναντήσαμε διχογνωμία ως προς την απόδοση στα ελληνικά όρων όπως: *cognitive* (γνωστικός/γνωσιακός), *brain plasticity* (εγκεφαλική πλαστικότητα/ευπλαστότητα), *music performance anxiety* (άγχος μουσικής επίδοσης/άγχος μουσικής εκτέλεσης), μεταξύ άλλων. Η πρόθεσή μας ήταν να φτάσουμε σε μια σχετική ομοφωνία μεταξύ μας και με τους συγγραφείς ως προς την απόδοση όρων. Ωστόσο, η τελική απόφαση παρέμεινε στους συγγραφείς.

Η προσπάθεια αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός Αγγλοελληνικού/Ελληνοαγγλικού λεξικού όρων όπου καταγράφεται η απόδοση των αγγλικών όρων στην Ελληνική γλώσσα με τη μέγιστη δυνατή ακρίβεια. Το γλωσσάρι διατίθεται ελεύθερα στην ιστοσελίδα του τόμου και στόχος μας είναι να ανανεώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα:

(<https://www.eeme.gr/publications/books/music-psychology.html>).

Η πρόκληση της κάλυψης των θεμάτων του πεδίου

Παρόλο που, ως επιμελήτριες αυτού το χειριρήματος, προσπαθήσαμε να καλύψουμε ένα μεγάλο εύρος θεματικών που ανήκουν στο πεδίο της Μουσικής Ψυχολογίας και

να παρουσιάσουμε τον πλούτο των αντικειμένων που συναντάμε, η προσπάθειά μας αυτή περιορίστηκε, αναγκαστικά, από τον συγκεκριμένο χώρο ενός συλλογικού τόμου. Συνεπώς, δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι καλύψαμε όλα τα αντικείμενα.

Η πρόκληση των διαφορετικών οπτικών γωνιών των συγγραφέων

Παρόλο που ως επιμελήτριες ζητήσαμε από έναν πολύ μεγάλο αριθμό ερευνητών να συνεισφέρουν στον παρόντα τόμο, θα πρέπει να τονίσουμε εδώ ότι αυτό δεν σημαίνει ότι συμμεριζόμαστε όλες τις απόψεις, ούτε απαραίτητα τον τρόπο που καλύπτονται κάποια θέματα. Επίσης, αφήσαμε ελεύθερους τους ερευνητές να χρησιμοποιήσουν τον δικό τους τρόπο γραφής, χωρίς να επέμβουμε. Η επιλογή ήταν συνειδητή· πιστεύουμε ότι μία πρώτη προσέγγιση θεμάτων στη Μουσική Ψυχολογία στα Ελληνικά είναι καλό να συμπεριλαμβάνει όσο δυνατόν περισσότερες διαφορετικές φωνές.

Coda

Η μουσική συνδέεται πολύ στενά με την ψυχολογική ευεξία και την αντιμετώπιση του άγχους και του στρες, έχει επίδραση στην ανάπτυξη και οργάνωση του ανθρώπινου εγκεφάλου και λειτουργεί και ως κοινός δεσμός μεταξύ ανθρώπων και κοινοτήτων. Η μουσική κρύβει μέσα της τη δύναμη να προκαλεί συναισθηματικές αντιδράσεις, να αναζωογονεί τη μνήμη και τον νου, να ενώνει κοινότητες ανθρώπων και γενικά να επηρεάζει τους ανθρώπους σε όλες τις πτυχές της ζωής τους. Η ανάδειξη εκείνων των πτυχών που καθιστούν τη μουσική απαραίτητη για το ανθρώπινο γένος αποτελεί ακόμα μία σημαντική επιδίωξη του παρόντος Τόμου.

Ευχαριστίες

Η πραγματοποίηση αυτού του εγχειρήματος θα ήταν αδύνατη χωρίς τους συγγραφείς που κατέθεσαν τις μελέτες και τις έρευνές τους. Τους ευχαριστούμε θερμά για την εμπιστοσύνη που μας έδειξαν και την άμεση ανταπόκρισή τους στο κάλεσμά μας και στις προτάσεις και τα σχόλια των κριτικών αναγνώστων, όπου χρειάστηκε.

Ευχαριστούμε θερμά τη συνάδελφο Ιωάννα Ετμεκτσόγλου, Καθηγήτρια Μουσικής Ψυχολογίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, για την κριτική ανάγνωση των κειμένων του τόμου, τα σχόλια και τις παρατηρήσεις της, και, κυρίως, για την τιμή που μας έκανε να προλογίσει τον Τόμο αυτόν.

Ευχαριστούμε θερμά τους κριτικούς αναγνώστες του τόμου για τις επισημάνσεις, τα σχόλια και τις προτάσεις τους. Όλα μεταφέρθηκαν και συζητήθηκαν με τους συγγραφείς με την τελική επιλογή να παραμένει των συγγραφέων των κεφαλαίων.

Ευχαριστούμε την Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση για την υποστήριξη στην εκδοτική διαδικασία και τη φιλοξενία του Τόμου στις εκδόσεις της.

Τέλος, ευχαριστούμε θερμά όλες και όλους εσάς τους αναγνώστες και τις αναγνώστριες που κρατάτε αυτό το βιβλίο και ετοιμάζεστε να εισαχθείτε στον κόσμο της Μουσικής και της Ανθρώπινης Νόησης, στον κόσμο της Μουσικής Ψυχολογίας.

Κλείνοντας, θα θέλαμε να αφιερώσουμε το βιβλίο αυτό σε δύο πολύ σημαντικές μορφές της Μουσικής Ψυχολογίας που έφυγαν πρόσφατα από κοντά μας και με τις οποίες είχαμε προσωπική και επαγγελματική σχέση.

Πρώτον στην Irène Delière (1933-2024), ομότιμη Καθηγήτρια Μουσικής Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο της Λιέγης και ιδρυτικό μέλος και μόνιμη γενική γραμματέας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις Γνωσιακές/Γνωστικές Επιστήμες της Μουσικής (European Society for Cognitive Sciences of Music, ESCOM). Η Irène Delière ήταν από τους πρωτεργάτες της έρευνας στο πεδίο της Μουσικής Ψυχολογίας. Ήταν για πολλά χρόνια η επιστημονική επιμελήτρια και υπεύθυνη σύνταξης του περιοδικού της ESCOM, *Musicae Scientiae*. Με την ευρύτητα του πνεύματός της, τις βαθιές μουσικές, μουσικολογικές και ψυχολογικές γνώσεις της και τη συνέπεια και εργατικότητα της διαμόρφωσε και επηρέασε σημαντικά την ποιότητα και τις θεματικές των άρθρων που δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό και την ανάπτυξη της έρευνας και της σκέψης στο πεδίο της Μουσικής Ψυχολογίας.

Δεύτερον, στον Colwyn Trevarthen (1931-2024), ομότιμο καθηγητή Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, έναν πρωτοπόρο ερευνητή που μεταξύ άλλων πολλών ανέδειξε και έθεσε τις βάσεις για τη μελέτη αυτής της πανανθρώπινης ιδιότητας της ανθρώπινης νόησης, της έμφυτης επικοινωνιακής μουσικότητας.

Σας ευχόμαστε καλές αναγνώσεις!

Οι επιστημονικές επιμελήτριες του τόμου

Χριστίνα Αναγνωστοπούλου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Τμήμα Μουσικών Σπουδών
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αγγελική Τριανταφυλλάκη
Επίκουρη Καθηγήτρια
Τμήμα Μουσικών Σπουδών
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Δήμητρα Κόνιαρη
Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό
Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Κατερίνα Δρακουλάκη
Επισκέπτρια Επίκουρη Καθηγήτρια
Mount Holyoke College, Η.Π.Α.